

Előszó

A gyulafehérvári római katolikus hittudományi főiskola Stúdia folyóiratának 10. száma egyháztörténelmi jellegű írásokat tartalmaz. A nyugati és a keleti egyház lelki erővonalain túl az erdélyi régió találkozáspontjában a (latin és görög) katolikus egyház különbözősége és érdekelttsége is bemutatásra kerül.

A nyugati egyházban, nevezetesen az erdélyi részegyházunkban a középkor folyamán évszázadokon keresztül kimutatható a Szent Ágoston szellemében tevékenykedő egyetlen magyaralapítású férfi szerzetesrend, a pálosok tevékenysége. Erre is reflektál a Stúdia jelen számának leghosszabb tanulmánya, a „Spirituális erővonalak a közép-korban Magyarországon”. Szerzője, dr. Puskely Mária SSND szerzetesnő, egyetemi tanár Erdély-szerte is közsímet a lelkikönyvein, a keresztény Európa szellemi gyökereit feltáró monumentális művein keresztül. Jelen tanulmányával is a szakterületén való otthonosságát bizonyítja. Összefoglaló munkájában népünknek lelki-szellemi gyökereire találhatunk, a pálosok iránt érdeklődők pedig igen hasznos könyvészetet kapnak egybefogva.

A spirituálisnak nevezett szerzetesi erővonalak sohasem szűntek meg Erdélyben. Még a püspöknélküli korszakban sem. Ezt igazolja Darvas-Kozma József egy jeles ferences személyiség, Jegenyei Ferenc atya életének bemutatásán keresztül.

Az erdélyi / gyulafehérvári egyházmegye ezer éve alatt, a nyugati egyház részeként, elég hamar érintkezésbe került a keleti rítusú egyház népeivel. A „szomszédság nevében” nem véletlenül található Stúdiakötetünkben több tanulmány a keleti egyházzal kapcsolatosan, helyesebben a latin és a görög katolikus egyház viszonyáról.

A nyugati és a keleti egyház közös szentjének tekintjük Aranyszájú Szent János egyházatyát. Bara Zoltán teológiai tanár a görög egyház nagy főpapjának prédikációiban keresi azokat a súlypontokat, amelyek a laikusoknak, a világi híveknek a családban és a társadalomban betöltött szerepére utalnak.

Dr. Tóth Anna Juditnak folyóiratunkban megjelent munkájában megismerkedhetünk a 6. században élő bizánci történésszel, Malalassal, aki egyik munkájában a húnvezért Muagerisz-nek (Mouger) nevezi. Ha elfogadjuk egyes tudósoknak azt a véleményét, hogy a mouger, mogyer névben a magyar nép nevét vélhetjük felfedezni, akkor Malalas az első történész, aki először említi a magyarokat.

Három tanulmány sajátosan erdélyi katolikus problémát érint. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a római katolikus és a görög katolikus rítusbeli és nemzeti különbségek fedezhetőek fel Lukács Róbert, Marton József és Tamási Zsolt szerzők írásaiban. Évszázadokra visszanyúló rítusváltoztatás Erdélyben sokszor esett egybe az asszimilációval, illetve a nemzetiség-váltással. A rítusváltoztatás egyházi szabályait taglalja munkájában Lukács Róbert az 1917-es latin törvénykönyv és az első keleti törvénykönyv kánonjai szerint.

Az erdélyi görög katolikus érsekség felállításának kérdése az 1848 / 49-es forradalom és szabadságharc egyik kulcskérdése volt úgy egyházi, mint nemzetiségi szempontból. Ennek jelentőségét minden egyházi és polgári döntéshozásra jogosított fórumon felmérték. Dr. Tamási Zsolt tanulmányában azokról a körülményekről ír, amelyekben Lemény János görög katolikus püspök megfogalmazza beadványát az érsekség felállításának szükségességéről. Száz év múlva az önálló erdélyi görög katolikus metropólia megszervezését követően Erdélyben a római katolikus és görög katolikus egyház viszonyát vizsgálja folyóiratunkban megjelent tanulmányában Marton József. A szerző napjainkra is megfontolandó következtetését egyházi szemszögből fogalmazta meg: mindenképp felé kerekedjen Krisztus szeretete!

Tanulmányainkat nagy szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Gyulafehérvár, 2008. április 15-én.

Dr. Marton József
szerkesztő

TARTALOM – SUMAR

DR. TÓTH ANNA JUDIT

Malalas, a laikus történész

Malalas, istoricul laic 5

DR. PUSKELY MÁRIA SSND

Spiritualis erővonalak a középkori Magyarországon

Amprentele spirituale în Ungaria medievală 21

DÁNILÁ GABRIELA–ȘIPOS IBOLYA–VASS CSONGOR

Széchenyi István élete és munkássága

Viața și activitatea lui Széchenyi István 73

DR. MARTON JÓZSEF

A római katolikus és görög katolikus egyház viszonya Erdélyben
1940–1950 között

*Relațiile dintre biserica romano-catolică și greco-catolică în
Transilvania între 1940–1950* 85

DR. TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF

A fogarasi-gyulafehérvári görög katolikus érsekség felállításának
kérdése 1848-ban

*Chestiunea înființării a arhiepiscopiei greco-catolice de Făgăraș-
Alba Iulia în anul 1848* 101

DRD. BARA ZOLTÁN

A laikus identitása Aranyszájú Szent Jánosnál

Identitatea laicilor în operele Sfântului Ioan Gură de Aur 121

DRD. LUKÁCS RÓBERT-ÍMRE

Rítus az 1917-es Törvénykönyvben és az első Keleti Törvény-
könyvben (1927–1959)

*Ritul în Codul Dreptului Canonic din 1917 și în Codul Dreptului
pentru Bisericile Orientale (1927–1959)* 137

DRD. DARVAS-KOZMA JÓZSEF

P. Jegenyei Ferenc (1619–1684) élete

Viața lui P. Jegenyei Ferenc (1619–1684) 153

INHALT – SOMMARIO

DR. TÓTH ANNA JUDIT Malalas, lo storico laico <i>Malalas, der Laienhistoriker</i>	5
DR. PUSKELY MÁRIA SSND Segni di spiritualità nell'Ungheria medievale <i>Spirituelle Krafflinien im mittelalterlichen Ungarn</i>	21
DĀNILĀ GABRIELA–ȘIPOS IBOLYA–VASS CSONGOR La vita di Széchenyi István <i>Leben und Werk von Széchenyi István</i>	73
DR. MARTON JÓZSEF La relazione tra la Chiesa Romano-Cattolica e Greco-Cattolica in Transilvania fra 1940–1950 <i>Das Verhältnis der Römisch-Katholischen Kirche zur Griechisch- Katholischen in Transilvanien in den Jahren 1940–1950</i>	85
DR. TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF La questione della fondazione dell' Arcivescovado Greco- Cattolico di Transilvania / Făgăraș nel 1940–1950 <i>Die Gründung des griechischen-katholischen Erzbistums Fogarasch–Alba Iulia im Jahre 1948</i>	101
DRD. BARA ZOLTÁN L'identità dei laici in San Giovanni Crisostomo <i>Die Identität der Laien bei Johannes Chrysostomus</i>	121
DRD. LUKÁCS RÓBERT-IMRE Il rito nel Diritto Canonico del 1917 e nel primo Diritto Canonico Orientale (1927–1959) <i>Ritus im Codex des Kanonischen Rechts von 1917 und im ersten Orientalischen Gesetzbuch (1927–1959)</i>	137
DRD. DARVAS-KOZMA JÓZSEF La vita di Jegenyey Ferenc (1619–1684) <i>Das Leben von Jegenyey Ferenc (1619–1684)</i>	153